

Zpráva z letního kurzu mezinárodního práva veřejného

Na přelomu července a srpna se v Haagu konal již 65. letní kurz mezinárodního práva veřejného pořádaný Akademií mezinárodního práva, jehož se zúčastni-

lo 317 posluchačů z 89 zemí celého světa. Zemí s nejvyšším počtem účastníků byla Francie - 23 následovaná Španělskem -

21. Po dvaceti posluchačích přijelo z Itálie, Kanady a Německa. Samotné Holandsko bylo zastoupeno pouze šesti posluchači.

Kurz trval tři týdny, od pondělí 24. července do pátku 11. srpna 1995. První dopoledne bylo vyhrazeno administrativním záležitostem. Všem posluchačům byly vydány karty opravňující je ke vstupu do areálu Akademie. Nutno podotknout, především s ohledem na počet účastníků, že prezenční proběhla zcela bez problémů a první přednáška plánovaná na dvanáctou hodinu polední mohla začít ve stanoveném čase.

Program letního kurzu byl následující: každý všední den se konaly od 9.⁰⁰ do 12.³⁰ hodin tři přednášky, odpoledne obvykle vyplnily dva či tři semináře přednášejících, každý po devadesáti minutách. Kromě pondělí tedy končila výuka denně mezi pátou a šestou hodinou odpolední, což pro většinu posluchačů kurzu znamenalo vyloučení nebo alespoň omezení náročnějších večerních aktivit.

Hned první pondělní přednáška patřila prof. Brownliemu z oxfordské univerzity, jehož obecný kurz mezinárodního práva veřejného trval celé tři týdny. Současné probíhaly přednášky dalších dvou odborníků na mezinárodní právo veřejné, obvykle profesorů různých univerzit, kteří se vždy po týdnu vystřídali.

První týden to byli prof. Francioni z univerzity v Sieně specializující se na problematiku Antarktidy a problémy s ní související a prof. Morin z univerzity v Montrealu, jehož přednášky se týkaly významu právního státu coby principu mezinárodního práva. Druhý týden kurzu patřil prof. Simmovi z Institutu mezinárodního práva veřejného v Mni-

chově, který se ve svých přednáškách zaměřil na vývoj od bilateralismu ke společným zájmům v mezinárodním právu a jediné ženě mezi přednášejícími, prof. Sternové z univerzity v Paříži I, která přednášela o nových pohledech na sukcesi států. Poslední, třetí týden přednášel dr. Torres Bernárdez z Madridu, bývalý sekretář Mezinárodního soudního dvora o intervencích v judikatuře Mezinárodního soudního dvora a dr. Goldblat, představitel Univerzitního institutu vysokých mezinárodních studií v Ženevě, který se věnoval režimu nerozšiřování jaderných zbraní a kontrole nad nimi.

V úvodní přednášce se prof. Brownlie věnoval funkci práva v mezinárodním společenství, zaměřil se na právní teorie Kelsena, Harta a Reismanů a na teorii mezinárodních vztahů. Tématem dalších přednášek bylo formování obecného mezinárodního práva, subjekty mezinárodního práva. Samostatné přednášky byly věnovány státu coby subjektu mezinárodního práva, Organizaci spojených národů, ochraně lidských práv, odpovědnosti, sankcím, mírovému urovnávání sporů. Ze zvláštní části vybral prof. Brownlie pouze některé problémy, jako například majetek státu a jeho kontrola (otázky vyvlastnění, právo na hospodářský rozvoj, právo na zdravé životní prostředí); nabývání a ztráta státního území (hranice, sukcese států a titul uti possidetis), mořské právo (hranice, volné moře, pevninská mělkina a výlučná ekonomická zóna, princip rovného přístupu), ochrana územní integrity státu, užití síly státem či role Rady bezpečnosti.

Tématem přednášek prof. Francioniho byla Antarkida. Hned v úvodu vymenoval profesor nejdůležitější meziná-

rodní smlouvy a doporučení vztahující se k tomuto teritoriu, přičemž zdůraznil, že nejvýznamnější místo mezi těmito dokumenty zaujímá Úmluva o Antarktídě z roku 1959, nemalý význam mají také konvence z let 1980 a 1988 chránící či alespoň snažící se o ochranu živých a neživých zdrojů Antarktidy a Protokol z roku 1991 týkající se původního prostředí Antarktidy a jejího zachování.

Zdroje Antarktidy rozdělil profesor Francioni pro větší přehlednost do tří skupin – zdroje, jejichž využívání je dovoleno, zdroje, které státy nesmějí komerčně využívat a zdroje, které lze označit jako nehmotné, nemateriální – jedinečnost a neopakovatelnost Antarktidy, význam této části světa pro lidstvo. V této souvislosti hovořil profesor o prudkém růstu počtu turistů navštěvujících Antarktidu v posledních několika letech (odhaduje se, že jen v loňském roce navštívilo tuto oblast okolo osmi tisíc turistů a předpokládá se, že tato čísla budou rok od roku vyšší).

Problematika právního státu coby principu mezinárodního práva, byla tématem pětidenního kurzu prof. Moriniho z univerzity v Montrealu. Tento sympatický, dokonalou francouzštinou hovořící profesor zahájil sérii svých přednášek definicí právního státu. Dále se věnoval jeho evropským kořenům, současným ústavním zárukám v právních rádech jednotlivých států a situaci v Evropě, Americe, Africe a Středním východě. Jednu přednášku zasvětil garancím právního státu v jednotlivých regionech.

Druhý týden kurzu zahájil prof. Simma z Mnichova, který se ve svých přednáškách věnoval především postavení Organizace spojených národů, význa-

mu Charty OSN a jejímu vztahu k ně- kterým mezinárodním smlouvám (především k Vídeňské úmluvě o smluvním právu z roku 1969). Podrobně také vysvětlil mechanismus fungování jednotlivých orgánů OSN, hlavně Rady bezpečnosti.

Zajímavý byl také kurz prof. Sternové z Paříže, která přednášela o sukcesi států. Detailně rozebrala Vídeňské úmluvy o sukcesi států z let 1978 a 1983. Objasnila důvody, kvůli kterým nebyly tyto úmluvy dosud ratifikovány dostatečným počtem států. Stranou neponechala ani problematiku sukcese států do členství v mezinárodních organizacích a postavení jednotlivce v situacích, kdy dochází k rozpadu či sloučení států.

Třetí a zároveň poslední týden kurzu proběhl ve znamení mírného poklesu zájmu ze strany posluchačů a to i přesto, že Akademie pozvala bývalého sekretáře Mezinárodního soudního dvora, aby přednášel na téma „Intervence v proceduře Mezinárodního soudního dvora“. Pan Torres Bernárdez se věnoval podrobně Statutu Mezinárodního soudního dvora a formám intervencí států v něm obsažených a otázce práv a povinností intervenujících států.

Druhým přednášejícím byl v posledním týdnu pan Goldblat, zástupce Univerzitního institutu vysokých mezinárodních studií se sídlem v Ženevě, se sérií přednášek na téma „Režim nerozšiřování jaderných zbraní: konstatování a perspektivy“. V této souvislosti hovořil přednášející o prvních iniciativách v této oblasti a o nejvýznamnějších smlouvách, které upravují zákaz rozšiřování jaderných zbraní a vymezují oblasti, ve kterých je rozmísťování těchto zbraní zakázáno.

Poslední den kurzu obdrželi všichni účastníci potvrzení o jeho absolvování. Závěrem lze konstatovat, že kurz mezinárodního práva veřejného splnil očekávání a umožnil posluchačům rozšíření znalostí v této oblasti.

Monika CHUTNÁ